

Marija MIHALIČEK

PREZENTACIJA GALERIJE SOLIDARNOSTI U KULTURNO - TURISTIČKOJ PONUDI KOTORA

Ključne riječi: kulturni turizam, savremena umjetnost u Kotoru, **Galerija solidarnosti**, likovni fond, povremene izložbe, stalna prezentacija.

I UVOD:

UDIO SAVREMENE LIKOVNE UMJETNOSTI U KULTURNO-TURISTIČKOJ PONUDI KOTORA

Stari grad Kotor je primjer koliko su kultura i turizam neodvojive i komplementarne grane. Kotor je svojom kulturnom baštinom jedan od naših najatraktivnijih gradova i kao takav tradicionalno privlačno odredište i istaknuta turistička destinacija. *Kulturno turistička ponuda* Kotora pruža turistima i posjetiocima bezbroj mogućnosti upoznavanja kulturne prošlosti ovog drevnog grada u atraktivnom prirodnom ambijentu .

Kulturno nasljeđe je svjedočanstvo o civilizacijskim i kulturnim dosezima stvaranim u dugovijekom trajanju ovoga grada. Njihova prezentacija je najznačajniji faktor razvoja turizma.

U ovom umjetnički oblikovanom ambijentu, su sačuvani tragovi burne historijske prošlosti i kreativnosti vrhunskih majstora, zanatlija, umjetnika u kamenu, slikara. Ako taj turista, koji spada u kategoriju »klasičnog tražioca kulture, a koji je neminovno čovjek sa najvišim obrazovanjem«¹ poželi da upozna nešto od umjetničke likovne umjetnosti nedaleke prošlosti i sadašnjeg vremena, u Kotoru neće moći zadovoljiti tu potrebu.

Ako pođemo od činjenice da je kulturni turizam strateško opredjeljenje grada Kotora i da utiče na mnoge oblasti privrednog i društvenog života, razvoj kulture mora biti na mnogo većem nivou. Pogotovo ako se uzme u obzir da se »najpotpunije turističke vrijednosti ostvaruju upravo tamo gdje se spajaju razne komponente: prirodne ljepote i kulturna prošlost,

¹ Dr Radoslava Ravkin, Socijološki aspekti turističke kulture-Turističke potrebe i tipologija turista, Istarska naklada, Pula,1983, str. 67.

gdje cjelokupna kultura postaje faktorom turističke ponude ili gdje se spaja prošlost sa suvremenim kulturnim stvaralaštvom«.²

Veliki nedostatak je nepostojanje institucije koja bi se prevashodno bavila prezentacijom likovne umjetnosti novijeg doba. Kotor ne posjeduje adekvatan prostor za prihvata i prezentaciju likovnog stvaralaštva, pa nema uslova za značajnije izložbe većeg obima (studijske, retrospektive, antologijske). U ovom pogledu Kotor zaostaje za drugim gradovima na Crnogorskom primorju.³

Kotor je sredina kojoj nedostaje senzibilitet za savremenu likovnu umjetnost. Nije još prepoznao značaj kulturne i turističke ponude preko galerijske i izložbene aktivnosti. Preko ovih sadržaja na pravi način bi se valorizovala spomenička baština i afirmisao savremeni likovno- umjetnički potencijal. Mogućnosti da se kulturološki revitalizuju zapuštena zdanja stare gradske jezgre su ogromne. Zato neprepoznavanjem značaja prezentacije savremene umjetnosti, grad prekida i kulturološki kod stvaran vjekovnim naporima i gubi umjetničku identifikacionu vertikalu.

Kotor je rodni grad istaknutih likovnih umjetnika: Vaska Lipovca, Mira Glavurčića, Antona Gržetića, Antona Šojate, Andrije Maurovića i drugih. Za njega su vezani Mario Maskareli i drugi. Njihov umjetnički opus pripada, uglavnom, korpusu umjetnosti drugih nacionalnih baština. Zato bi se njihova djela morala naći i van sakralnih zbirki.⁴

Crnogorska likovna umjetnost, preko istaknutih predstavnika obezbijedila je istaknuto mjesto u Evropi i svijetu, brojnim i kvalitetim stvaracima, decenijama je poznata kao »zemlja slikara«. Uostalom i recentna umjetnička scena, preko novih naraštaja koji stasavaju na Umjetničkoj akademiji na Cetinju, bilježi izuzetan kvalitet.

Sve navedeno govori da bi Kotor, grad pod zaštitom UNESCO-a, bio prava adresa i odredište trajne zastupljenosti likovnog stvaralaštva novijeg vremena sa crnogorskih i širih prostora.

² Ibid. str.173.

³ Na organizovanju i propagiranju savremene umjetnosti ispred Kotora su Herceg Novi i Budva koji posjeduju institucije modernih galerija od ranije, a Bar i Tivat su iskoristili priliku nakon zemljotresa (koje se Kotor jednostavno odrekao), da u njihovim gradovima zažive galerije. U Baru je podignuta zgrada namijenjena galeriji, koja nosi ime »Velimira Lekovića«, zavičajnog slikara, a Tivat adaptacijom dijela kompleksa Buća-Luković dobio uz muzejski i galerijski prostor.

⁴ Ne možemo da ne istaknemo primjer susjednog Dubrovnika, gdje u turističkoj sezoni djeluje **više od pedeset privatnih galerija**, koje u ljetnim mjesecima turističkoj klijenteli nudi prodaju, zavisno od kupovne moći ili interesovanja od raspon od vrhunskih likovnih djela do unikatnih radova primijenjene umjetnosti i umjetnički oblikovanih suvenira. Dubrovnik posjeduje **Modernu galeriju** u čijem sastavu djeluje **galerija: Dulčić - Masle - Pulitika**, gdje se prezentue likovno stvaralaštvo trojice poznatih dubrovačkih slikara: Iva Dulčića (1916-1975), Antona Masla (1919-1967) i Đura Pulitike

Realnost, na žalost, daje sasvim drugačiju sliku. Kotor ne posjeduje niti jedan prostor u kojem bi bilo moguće vidjeti stalnu postavku ili savremenu izložbu većeg obima.

Gradska galerija na Trgu od kina, (koja je pod pritiskom javnosti otvorena poslije prenamjene prostora galerije Društva likovnih umjetnika Kotora na Trgu od Oružja), je skroman izložbeni prostor, i u njoj se povremeno može popratiti neka izložba recentne likovne produkcije.

I privatne galerije u Kotoru su bile kratkog daha. Galerija »Ticijan« u zgradi Pomorskog muzeja, uz usluge opremanja i uramljivanja slika, nudi prodaju radova savremenih crnogorskih slikara.

Umjetničku ponudu grada Kotora u domenu likovnih umjetnosti, pruža privatna galerija porodice Homen u starom gradu. Skupna izložba beogradske »Mediale«, izložba slika iz ciklusa »Za Njegoša« Olje Ivanjicki i crteža i slika Mira Glavurčića, smatraju se kulturnim događajima turističke sezone.

Ovo je u najkraćem ilustracija skromnog prisustva likovne umjetnosti novijeg izraza u gradu Kotoru.

Briga za očuvanje, zaštitu i prezentaciju kulturne baštine Kotora se sprovodi institucionalno preko Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, muzejskih ustanova i istorijskog arhiva, službe lokalne uprave, nevladinih organizacija, inicijativom kulturnih poslenika...

Kotor se posebno izkazao po uspješnom organizovanju tradicionalnih kulturno-turističkih programa kao što su karnevali, maskembali, Bokeška noć. Tako je izražena kreativnost, energija i duh lokalne zajednice - grupa i pojedinaca Kotora i Boke.

Projekti u domenu muzičke kulture su na zavidnom nivou, posebno festival ozbiljne muzike »Kotor-art«. Nekoliko godina daje izvanredni doprinos bogaćenju i prepoznatljivosti kulturno-umjetničkog identiteta grada u turističkoj sezoni.

Prostor starog Kotora, u najnovije vrijeme, intenzivno posljednju deceniju osvajaju brojni kafići, restorani, banke, butici.⁵ Prostor starog domini-

⁵ Za ilustraciju postojećeg stanja neujednačenosti ponude kulturnih sadržaja u odnosu na ostale, donosimo dio promotivnog teksta o **KOTORU sa oficijelnog Web-sajta za turizam Crne Gore, 2005.** "...U starom gradu u Kotoru smješten je i prvi crnogorski Fakultet za turizam i hoteljerstvo, mnogobrojne muzičke dvorane, Centar za kulturu, galerije...

U starom gradu smješten je i najveći broj trgovina i butika, te manjih radnji i prodavnica koje nude obuću i odjeću renomiranih evropskih i svjetskih dizajnera i kreatora. Osim butika i trgovina za odijevanje u starom gradu je velik broj suvenirnica, fotografskih radnji, juvelirnica, knjižara, prodavnica antikviteta, prodavnica mješovite robe, frizerskih salona za uljepšavanje, brijačnica, kafea, pizzeria, poslastičarnica...

Ukoliko se opredijelite da čitav dan provedete obilazeći stari grad nećete pogriješiti, jer se pored istraživanja i upoznavanja grada možete usput prigodno osvježiti u nekom od brojnih kotorskih kafića...

kanskog samostana, na Trgu od kina, trg ispred crkve Blažene Ozane, prizemlje kuće Makina na trgu morali bi dobiti kulturnu namjenu, ali, na žalost, profit je bio presudan. *Prazni, zapušteni lokali u Kotoru postoje u ogromnom broju. Nadamo se da će barem neki od njih u budućnosti postati izložbeni prostori likovnih umjetnika.*

Upravo ove okolnosti su me navele da se opredijelim za temu Galerije solidarnosti koja je dovoljno ilustrativna za decenijski zanemareni odnos grada Kotora prema prezentaciji novije umjetničke baštine i savremene umjetnosti.

Zbog toga smatram da bavljenje jednom značajnom likovnom donacijom Kotora, bude kroz hronološki prikaz njenog nastanka.

Koliko se grad Kotor lako odricao i već realizovanih poduhvata u domenu kulturnih i likovnih projekata, najilustrativnije pokazuje primjer galerijsko-muzejskog prostora na Trgu od oružja, gdje je trebala biti smještena Galerija solidarnosti.

II.

GALERIJA SOLIDARNOSTI

1. ISTORIJAT NASTANKA

U katastrofalnom zemljotresu koji je pogodio Crnu Goru 15. aprila 1979. na području Crne Gore uništen je i oštećen veliki broj kulturno-istorijskih spomenika. U to vrijeme započinje akcija pomoći likovnih stvaralaca. Inicijativa je pokrenuta u Zagrebu, od Ivana Generalića. Bila je podsticaj umjetnicima da doniraju svoja djela za aukcijsku prodaju, i prikupljena sredstva bila bi namijenjena obnovi postradalog područja, ili osnivanja galerije solidarnosti. Sa ovom inicijativom upoznata je CANU, na prvom sastanku Odjeljenja umjetnosti, održanog poslije zemljotresa.⁶ Tada je donesen zaključak: »U vezi sa zagrebačkom inicijativom da likovni umjetnici svojim djelima pomognu postradalom području aukcijskom prodajom ili stvaranjem Galerije solidarnosti, Odjeljenje predlaže da se osnuje galerija solidarnosti, koja bi, poslije nekoliko izložbi u nekim većim mjestima Jugoslavije, bila smješ-

Najvažnije od svega napomenuti da se stari grad Kotor nalazi na listi UNESCO svjetske kulturne baštine od 1979. Od istoimene institucije nedavno je proglašen i svjetskom kulturnom baštinom u opasnosti, tako da će njemu u narednom periodu od mnogobrojnih evropskih i svjetskih institucija kulture posvećivati veća pažnja”

⁶ Iz Zapisnika sa sjednice Odjeljenja umjetnosti Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, održane 9. maja 1979. kojoj su prisustvovali: Janko Đonović, Dušan Kostić, Mihailo Lalić, Đuza Radović, Vojislav Stanić, Luka Tomanović, Radonja Vešović, Čedo Vuković, Dušan Vukotić i Radovan Zogović, sjednicom je presjedavao sekretar odjeljenja Čedo Vuković, saznajemo da je “Dušan Vukotić upoznao odjeljenje sa jednom zagrebačkom inicijativom da se pomogne ili aukcijskom prodajom slika ili stvaranjem galerije solidarnosti koja bi se poklonila nekom mjestu.” str.3.

tena u Kotoru.« Odjeljenje smatra da bi se trebalo obratiti Savjetu akademija SFRJ i pojedinim stvaraocima u zemlji i inostranstvu.⁷ Veliki broj umjetnika iz Jugoslavije i inostranstva, preko strukovnih udruženja, institucija, uključio bi se u opštu akciju solidarnosti. Tako se rodila ideja i o osnivanju galerije, koja bi trajno čuvala uspomenu na ovaj humani poduhvat.

Na adresu tadašnjeg Udruženja likovnih umjetnika Crne Gore i Muzeja i galerije Titograda prispjelo je preko tristo likovnih radova.

Da bi istakli širinu ove kulturne i humane akcije navest ćemo njen tok i obimnost realizacije. Inicijativa o doniranju umjetničkih djela za postradalo područje Crne Gore potekla je od naivnog umjetnika **Ivana Generalića**.

U **Kotor** je upućeno ukupno **sto tri likovna rada** kroz sljedeće cjeline:

Zbirka naivnih umjetnika Hrvatske.

Društvo naivnih likovnih umjetnika Hrvatske je organizovalo prikupljanje i primopredaju sedamdeset devet likovnih radova naivnih umjetnika Hrvatske i novčanih priloga dvojice članova DNLUH.

Donacija se sastojala od: trideset devet slika *ulja na staklu*, dvadeset jedne slike *ulja na platnu*, dvije slike *ulja na lesonitu*, dvije *grafike*, jednog *akvarela* i četrnaest *skulptura u drvetu i metalu*.⁸

Zbirka slika Cate Dujšin Ribar

Slikarka Cata Dujšin Ribar je 1980. donirala Kotoru devetnaest svojih slika.⁹

Slike su se čuvale u prostorijama Istorijskog arhiva Kotora, i djelom bile izložene u kancelarijskim prostorima, a neke pohranjene u depou iste institucije.

Zbirka slika rumunskog slikara M. Duwala

Iz Rumunije je upućeno pet slika, poklon rumunskog slikara M. Duwala.¹⁰

⁷ Ibid, str.4.

⁸ Zapisnik načinjen dana 26.02.1980. u galeriji Društva naivnih likovnih umjetnika Hrvatske "Mirko Virius", Zagreb, Tkalčičeva br.13, u predmetu primopredaje poklona umjetničkih djela članova DNLUH gradu Kotoru, kao svoj prilog pomoći od katastrofalnog potresa dana 15.04.1979.

Primopredaja je ovjerena potpisom predsjedavajućeg Predsjedništva DNLUH-e Ivana Večenaja i predsjednika Skupštine SIZ-a za nauku i kulturu –Kotor, Ilije Maslovara, str.1-4.

⁹ Zapisnik o primopredaji umjetničkih slika Cate Dujšin-Ribar, načinjen dana 25.06.1980. u prisustvu Antona Xeiĝge i dr. Miloša Miloševića.

Dvije slike su priključene predhodnim i čuvane u Istorijskom arhivu u Kotoru, a jedna je slika, prema svjedočenju prof. Nade Radović, bila poklon autorke Konferenciji žena Kotora.

¹⁰ prema Reversu o predaji za čuvanje Istoriskom arhivu Kotor, od strane Centra za kulturu, 29.04.1985.

U maju 1980. u **Titograd (Podgoricu)** je upućeno **tristo sedamnaest** likovnih radova na adresu Republičke SIZ-a kulture

Zbirka radova umjetnika iz Slovenije

Pokloni autora okupljenih u tadašnjem Društvu Slovenačkih likovnih umjetnika su najbrojnija donacija od sto devedeset radova: dvadeset *skulptura*, dvadeset sedam *slika u tehnici ulja*, dvadeset dvije slike u tehnici akrilika, osamdeset šest *grafika*, petnaest *crteža*, dvadeset dva rada u *miješanoj tehnici*, *kolažu*, *pastelu*, *temperi*, *gvašu*, *polikoloru* i *fotografiji*.

Zbirka radova umjetnika iz Vojvodine

Likovni umjetnici, okupljeni u tadašnjem Društvu likovnih umjetnika Vojvodine, poklonili su dvadeset pet radova.

Zbirka radova umjetnika iz Srbije

Autori Udruženja likovnih i primijenjenih umjetnika Srbije poklonili su šezdeset sedam likovnih radova: trideset i jednu sliku.

Zbirka radova umjetnika iz SAD-a

Osamnaest likovnih radova u tehnici: *ulje na platnu*, *crteža*, *gvaša*, *akvareli*, *grafička tehnika* i *skulpture*.

Ovdje su zastupljeni radovi jugoslavenskih i umjetnika koji su u to vrijeme radili u Americi.

Zbirka poklona dostavljenih Modernoj galeriji Titograd

Devetnaest likovnih radova u tehnici *ulja*, *akvarela*, *crteži* i *tapiserije* je pojedinačno dostavljeno ovoj instituciji od strane autora iz Crne Gore.¹¹

Zbrinjavanje likovnog fonda Republički SIZ kulture, započinje neposredno po dospjeću radova u glavni grad Crne Gore. O sadržaju, koncepciji i funkciji buduće Galerije solidarnosti raspravljalo se u SIZ kulture.¹²

¹¹ prema popisu "Pregled umjetničkih vrijednosti koje su u vidu poklona dostavljene institucijama i udruženjima u SR Crnoj Gori za Galeriju solidarnosti"- Republička SIZ kulture – Titograd, koga su 27.maja 1980. izvršili slikari Vojo Tatar i Pero Vujisić.

¹² Mišljenje Odbora Republičke SIZ-e kulture (članovi: Zuvdija Hodžić, Dušanka Moškov, Slobodan Djurić, Jovica Martinović, Aljo Smilagić, Omer Peročević i Vojo Tatar) za izradu koncepcije Galerije solidarnosti, od septembra, 1980. »- Shvatajući i uvažavajući objektivnu situaciju u Crnoj Gori u oblasti prezentiranja likovnog bogatstva, nedostatak odgovarajućih prostornih, finansijskih, kadrovskih i sličnih uslova i mogućnosti, polazeći ne samo od društveno-političkog značaja akcije, već i od umjetničke vrijednost djela dobijenih na poklon , članovi Odbora smatraju osnivanje i djelatnost Galerije neophodnim.

- U tom smislu predlažu da se od dobijenih radova, kao onih koji će naknadno stići, formiraju dvije galerije- Likovna i Primijenjena.

- Da obije institucije, pored prezentiranja umjetničkih djela uspostave i saradnju sa umjetnicima i udruženjima iz zemlje i inostranstva, kako bi time postali značajan faktor na planu međurepubličke i međunarodne kulturne saradnje.

Republički SIZ kulture i Udruženje likovnih umjetnika Crne Gore pokrenuli su i širu raspravu o neophodnosti formiranja institucije u kojoj bi se pohranila donirana umjetnička djela. U aktivnosti oko osnivanja i koncepcije buduće galerije uključeni su mnogi relevantni subjekti i institucije republičkog nivoa: Republička konferencija SSRN-Sekcija za obrazovanje, kulturu i nauku, Republički komitet za informacije, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Republički sekretarijat za obrazovanje, kulturu i nauku, Republički SIZ kulture, Republički zavod za međunarodnu, naučnu, prosvjetno-kulturnu i tehničku saradnju, ULUCG i Udruženje likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Crne Gore, Kulturno prosvjetne zajednice Crne Gore, Muzeja i galerije Titograda, opštine: Kotor, Bar, Budva, Tivat i Titograd. Iz ovoga se može zaključiti sa koliko je ozbiljnosti prihvaćena ova umjetnička donacija.

» - **Buduću Galeriju solidarnosti treba posmatrati u funkciji institucije savremenih umjetničkih dostignuća, jugoslavenskih, svjetskih razmjera,**

- **Galerija solidarnosti treba da bude i veza Crne Gore sa likovnim stvaraocima Jugoslavije i svijeta. Ona takodje treba da bude veoma značajan faktor medjurepubličke i međunarodne saradnje.**«

U vezi sa koncepcijom iznijeto je i mišljenje »da se formiraju dvije ili više specifičnih galerija o čemu bi se izjasnile sve opštine«.

Za koordinatora akcije oko osnivanja buduće Galerije solidarnosti je određena Republička Samoupravna interesna zajednica (RSIZ) kulture, koja je imenovala Odbor sa predstavnicima svih zainteresovanih društvenih struktura.

- Odbor smatra da galerije preko radova koje budu prezentovale treba da izražavaju savremena umjetnička dostignuća jugoslavenske i svjetske umjetnosti.

- Sam naziv "Galerija solidarnosti", treba shvatiti uslovno, do određivanja konačnog naziva Galerije.. U tom smislu bilo je nekoliko predloga za naziv Galerija (Galerija "14. april 1979." i sl.)

- Oko lokacije budućih galerija, Odbor imao konkretnih predloga, mada je u diskusiji članova Odbora istaknuto da bi možda bilo najcjelishodnije da Likovna galerija bude smještena u Kotoru, a Primijenjena u Baru, jer su ove opštine, pored ostalog, i izrazile najveći interes za stvaranje uslova i obezbjeđenje finansijskih i drugih pretpostavki za rad galerije. Trebalo bi takodje u obzir uzeti i Titograd, kao administrativno-politički centar Republike, koji se takode nalazi u zoni pogodenoj zemljotresom.

- S obzirom na različite vrijednosti, kao i brojnost radova koji su dodijeljeni, Odbor smatra neophodnim da se izvrši selekcija radova koji bi bili u galerijama. Odbor smatra da bi ovaj zadatak trebalo povjeriti posebnoj komisiji, sastavljenoj od predstavnika udruženja iz svih republika i pokrajina.

- Nakon definitivnog određivanja koncepcije i statusa galerija, trebalo bi omogućiti svim udruženjima i pojedincima da izvrše zamjenu svojih radova, ukoliko to žele»

Odbor je inicirao: formiranje dvije galerije (imajući u vidu broj poklonjenih radova i polazeći od postojeće institucionalne baze kulture i specifičnosti pojedinih gradova na Crnogorskom primorju) Galerije solidarnosti likovnih umjetnosti u Kotoru i Galeriju solidarnosti primijenjenih umjetnosti u Baru. Prijedlogu su se usprotivili predstavnici opštine Bar i Budva. Grad Bar je tvrdio da je fond minimalan i ne bi omogućavao osnivanje galerije. Predstavnici opštine Budva su zamjerali što je Budva isključena kao moguća lokacija i istakli zainteresovanost za dio radova modernog ekspresionizma, za koje obezbjeđuju adekvatne prostore.

Međutim iz sačuvane dokumentacije saznajemo da se Kotor, od samog početka, najviše zalagao i bio najozbiljniji pretendent za prihvatanje ove umjetničke donacije. Citiraćemo ga, kao ilustraciju decenijskog stanja i tretmana savremene umjetnosti u Kotoru.

»1.UNESCO-VA ODLUKA O UPISU KOTORA U SPISAK SVJETSKE KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE.

Sve strukture ove Republike, koje su se uspješno izborile da se Kotoru i njegovom području dodijeli gore navedeni status, primile su samim tim čitav niz evidentnih obaveza. Jedna od njih je da takvom svjetskom kulturno-umjetničkom i turističkom punktu dodijeli, u što potpunijoj mogućoj mjeri, one vrhunske kulturno-umjetničke i reprezentativne vrijednosti, koje će posjetioci u takvom mjestu tražiti. Rijetka je prilika da se baš to uradi i sa savremenim jugoslavenskim slikarstvom, koje se nudi u obliku Galerije solidarnosti.

2. KULTURNO-UMJETNIČKI KONTINUITET

Mora se priznati da je ovaj kontinuitet na području Kotora nepotpun baš sa našim vremenom. Jer zaista su rijetki krajevi koji imaju toliko kontinuiranih kulturnih slojeva na jednoj relativno uskoj regiji, počevši od Ilira i Rimljana, kao što je to slučaj sa Kotorom i njegovim područjem. Ali Kotoru nešto bitno nedostaje, a to je savremena umjetnost. Pa dok su strani utjecaji i svjetski stilovi i vladavine jasno prisutni u vrhunskim primjerima i cjelinama, domaća umjetnost je loše i ne dovoljno zastupljena. Izuzeci su jedino sakralne prirode, posebno Kokolja sa kraja XVII vijeka i zbirke don N. Lukovića na Prčanju i don Gr. Ivanovića u Dobroti. Savremeno domaće slikarstvo svjetovnog karaktera potpuno je zapostavljeno. Smatramo da je naše društvo obavezno da to otkloni baš Galerijom solidarnosti.

3. ODNOS STRANOG UMJETNIČKOG INPORTA I NACIONALNOG STVARALAŠTVA

To pitanje ima bez sumnje i politički prizvuk. Nije dobro da strani posjetilac ostane pod utiskom da su tuđi kulturni elementi prevalentni. Iako je, razumije se istorijski logično da su Kotor i njegovo područje u doba ekonomske konjunktore preuzimali svjetske stilove romanike, gotike, renesanse i baroka, jer su svi ovi u svoje vrijeme bili dominantni u svim civilizovanim zemljama svijeta i predstavljali univerzalne stilove, ne možemo se pravdati da time sve prestaje. Kotor i njegovo područje treba nešto značajno da pokažu i iz perioda socijalističke Jugoslavije i to da bude reprezentativnog karaktera. Ovakvu jugoslavensku smotru domaćih slikara pretstavlja Galerija solidarnosti koja ispunjava tu ozbiljnu prazninu u odnosima stranog i domaćeg stvaralaštva.

4. MONUMENTALNA LOKACIJA GALERIJE

Nije bez značaja da je Kotor poslije zemljotresa u mogućnosti da odabere idealan položaj za galeriju, a to je tvrđavski potez iznad glavne gradske kapije, koji gleda na glavni Trg od oružja i gdje će se restourirati ranije postojeći monumentalni balkon.

Svi posjetioci koji budu obilazili Kotor, zaželjeće da prilikom šetnje bedemima, u tako monumentalnom ambijentu, posjete dvorane Galerije solidarnosti.

Iz svih navedenih razloga smatramo da Galeriju solidarnosti treba dodijeliti Kotoru.«¹³

Kotor i njegovo područje sa velikim brojem spomenika i kulturnih institucija, sa godišnjom posjetom od oko 500 000 turista, predstavlja idealnu lokaciju za predviđenu galeriju.

U Kotoru je već završen idejni projekat buduće Galerije solidarnosti, sa lokacijom u Kneževoj palati na Trgu od oružja u Starom gradu. U izradi je glavni projekat sanacije ove zgrade, ukupne korisne površine 700m², zašto su dodijeljena sredstva u visini 3 600 000 dinara. Kotor trenutno raspolaže sa četiri istoričara umjetnosti. Istovremeno je obezbijeđen prostor za deponovanje već prispjelih eksponata, kao i onih koji će pristizati.

U Kotoru se, tokom 1980. aktualizirala ideja o osnivanju Muzeja grada Kotora koju je još 1955. inicirao Narodni odbor. To bi bio zavičajni muzej, na nivou cijele opštine, a objedinjavao bi gradski lapidarij, istorijsko i etnografsko odjeljenje.

U međuvremenu se pristupilo sanaciji i revitalizaciji MUZEJSKO GALERIJSKOG PROSTORA.¹⁴ Ali je odlukom da cjelokupni donirani likovni fond pripadne Kotoru, interes za ovu vrijednu donaciju potisnut u drugi plan.

U Kotoru su intenzivirane aktivnosti oko nove ideje o osnivanju **Muzeja socijalističke revolucije**, koji je dobio prioritet.¹⁵

¹³ Tekst ponovovljenog zahtjev za dodjeljivanje Galerije solidarnosti gradu Kotoru, koje je uputio predsjednik SOKotor Antun Moškov, 14. septembra 1981. Prvi zahtjev je bio upućen sredinom 1979.

¹⁴ Pobjeda, od 20. marta 1982. u prilogu s naslovom "GALERIJA SOLIDARNOSTI, PRIMJER ZAJEDNIŠTVA" donosi vijest: "U jednoj od starih i lijepih gradjevina Kotora, Kneževoj palati na Trgu od oružja, u starom dijelu grada, uskoro treba da se nadje značajan fond slika, grafika, tapiserija, keramike, svega onoga što je u Crnu Goru stiglo poslije zemljotresa u akciji solidarnosti koju su pokrenuli i u koju su se uključili likovni umjetnici Jugoslavije. Galerija solidarnosti, kako će se zvati ova nova institucija, tako će svojim imenom podsjećati na solidarnost, brigu, spremnost da se pomogne – ono što je crnogorski narod u teškim trenucima poslije zemljotresa osjećao na svakom koraku.«

¹⁵ Urađen je elaborat o društvenoj opravdanosti Muzeja socijalističke revolucije, decembra 1983. «*Idejna istorijsko-muzeološka koncepcija stalne postavke Muzeja socijalističke revolucije*» uradjena je u martu 1985. od strane dr Dušana Otaševića, tadašnjeg direktora istoimene muzejske ustanove u Sarajevu. »*Koncept prostornog i likovno-grafičkog izgleda muzeja revolucije Boke Kotorske – Kotor*».

U toku su radovi na zgradi Muzeja socijalističke revolucije. Obavljen je značajan dio posla na prikupljanju muzejske građe i utvrđeni su svi potrebni elementi za izradu tematsko-ekspozicionog plana. Ti poslovi su ugovoreni i biće na vrijeme završeni.¹⁶

U istoj zgradi određen je i prostor za Galeriju solidarnosti, s tim što je Muzeju dodijeljeno oko 440, a Galeriji oko 640m². Prispjele slike su evidentirane i sređene po tehnicima izrade, pa će se ubrzo ugovarati i izrada postavke galerije.«

Zašto se odustalo od uređenja muzejskog i galerijskog prostora Kneževe palate, zašto je izvršena prenamjena prostora, konačno zašto je još danas najatraktivniji prostor Kotora zatvoren i prazan, nemamo odgovor.

Ovaj svojevrsni kulturni galimatijas u Kotoru »razriješava« se kompromisom **1992. osnivanjem nove kulturne institucije OJU »Muzeji«-Kotor**, Nova institucija objedinjava tri radne jedinice Muzej grada Perasta, Galeriju solidarnosti i Istorijski muzej.

U to vrijeme ni jedan od ova tri segmenta ne posjeduju prostor: Muzej grada Perasta, zbog sanacije, zatvoren još 1985, otvoren je nakon trinaest godina, gdje je prenesen i fond Galetrije solidarnosti. U međuvremenu, najznačajniji dio budućeg Istorijskog muzeja-Lapidarij, privremeno će biti udomljen u crkvi Sv.Mihaila u Kotoru, a pitanje stalne prezentacije fonda Galerije solidarnosti do danas nije riješeno.

Poslije osnivanja OJU »Muzeji«, 1992. izvršen je popis i broja i stanja likovnih djela. Ustanovljeno je da veliki broj poklonjenih radova nedostaje i da je postojeći fond pretrpio oštećenja.¹⁷

U međuvremenu je, u dva navrata, depo u prizemlju zgrade bio poplavljen i slike oštećene. Zato je fond izmješten na treći sprat iste zgrade (danas su to prostorije radio-Kotora).

Pokušaji da se iznađe prostor za stalnu postavku ostali su uzaludni.

Ova donacija je bila prezentirana kulturnoj i široj javnosti Kotora i Crne Gore. Izložbe su bile postavljene u galeriji Centra za kulturu u Kotoru, u galeriji Buća-Luković u Tivtu, Modernoj galeriji u Budvi, Dvorcu Petrovića u Baru, izložbenom prostoru hotela »Jezera« na Žabljaku, Zavičajnom muzeju u Pljevljima i galerijskom prostoru Muzeja grada Perasta. (Vidi prilog: Hronološki popis izložbi iz fonda Galerije solidarnosti sa kataloškim pregledom, u organizaciji OJU »Muzeji«-Kotor)

¹⁶ Iz materijala »Stanje i problemi u institucijama nauke i kulturi u opštini, sa posebnim osvrtom na njihovu organizaciju« koje je uradila stručna služba SIZ-a društvenih djelatnosti, u novembru 1987:«

¹⁷ Popis umjetničkih radova uz Zapisnik o primopredaji umjetničkih djela između Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti SO Kotor i OJU »Muzeji« od 16.06.1992.

2. LIKOVNI FOND GALERIJE SOLIDARNOSTI I MOGUĆNOSTI PREZENTACIJE

Danas, skoro tri decenije poslije formiranja likovnog fonda Galerije solidarnosti, legati i donacije, nijesu adekvatno zbrinuti i prezentirani.

Istorijske i političke okolnosti sadašnjeg vremena učinile su da ona ima internacionalni karakter.

Likovna djela fonda Galerije solidarnosti mogu se sagledati sveobuhvatno kao cjelina umjetničke vrijednosti.

Namjera ovog rada je da ukaže na umjetničku zbirku, koja predstavlja *kulturno dobro* i kao takva kategorija zahtijeva adekvatan tretman u smislu zaštite i valorizacije.

Treba istaći umjetnički potencijal ovog fonda i uvrstiti ga u kulturno-turističku ponudu Kotora.

Adaptacija izložbenog prostora za Galeriju solidarnosti ne bi iziskivala velika finansijska ulaganja. Prodajom ulaznica JU "Muzeji" ostvarila bi se dobit, što je danas jedan od imperativa svake kulturne institucije.

3. PRILOG: HRONOLOŠKI POPIS IZLOŽBI OD 1992.- 2007. FONDA GALERIJE SOLIDARNOSTI U ORGANIZACIJI JU »MUZEJI«- KOTOR.

1992. god.

«PEJZAŽI IZ GALERIJE SOLIDARNOSTI»

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Galerija Centara za kulturu, Kotor

Galerija Buća-Luković, Tivat

Dvadeset šest radova, u raznim slikarskim tehnikama, su poklonili dvadeset troje umjetnika.

ODALINA BAKOLIĆ-VLAJNIĆ, *Predio*, 1977, monotipija, 30x19 cm.

CATA DUJŠIN-RIBAR, *Orahovac*, 1974, ulje na lesonitu, 50x40 cm.

AMALIJA DJAKONOVIĆ, *Predeo*, 1976, ulje na platnu, 90x73 cm.

DRAGAN GAŽI, *Jesen*, 1978, ulje na staklu, 30x30 cm.

JELENA JOVANOVIĆ, *Pogled na Kotor u proljeće*, ulje na lesonitu, 38x50 cm.

MILAN KERAC, *Oranica u jesen*, 1978, ulje na platnu, 100x100 cm.

LEON KOPORC, *Oblaci*, 1975, ulje na platnu, 55x41 cm.

IVAN KOS, *Pristan*, 1965, linorez, 31x32 cm.

SVETOLIK LUKIĆ, *Istorijski spomenik*, 1978, akvarel, 46x35 cm.

MIRJANA NARANDŽIĆ, *Iz okoline Novog Sada*, ulje na platnu, 60x48 cm.

NIKOLAJ OMERSA, *Pogled na more*, 1975, ulje na platnu, 60x46 cm.

SPOMENKA PAVLOVIĆ, *Stari Bar*, 1972, ulje na platnu, 73x60 cm.

- BELA PEHAN, *Kukuruzovine*, 1974, tempera, 42x69 cm.
 MIODRAG PETROVIĆ, *Kamenari*, 1976, pastel, 42x32 cm
 Dobrota, 1976, pastel, 43x33 cm.
 M RADOJČIĆ, *Šumadija*, 1978, akvarel, 45x32 cm.
 SAVO RADULOVIĆ, *Kotorski zaliv*, ulje na platnu, 94x77 cm.
 EUGEN SAJOVIĆ, *Pristan*, 1977, ulje na platnu, 82x62 cm.
 DESANKA STANIĆ, *Cer u daljini*, 1977, ulje na platnu, 100x75 cm.
 MILAN ŠVASTEC, *Zima*, 1978. akvarel, 41x31 cm.
 HELENA ŠIPEK-VAJAGIĆ, *Klisura*, 1969, akvarel, 56x43 cm.
 ŽIVOJIN VLAJNIĆ, *Pejzaž*, 1975, ulje na platnu, 60x39 cm.
 BRANISLAV VULEKOVIĆ, *Polja*, 1975, ulje na platnu, 65x75 cm.
 LOJZE ZAVOLOVŠEK, *Kapelska veduta*, 1979, ulje na platnu, 70x10 cm.

1995. god.

»IZLOŽBA GRAFIKA IZ GALERIJE SOLIDARNOSTI«

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Dvorac kralja Nikole – Bar (Izložba je organizovana u sastavu kulturne manifestacije »Barski ljetopis« u Baru)

Trideset tri grafike dvadeset tri umjetnika:

- IVE ŠUBIĆ, *Johana*, 1970, linorez, 57x45 cm.
 Kurir, 1976, linorez, 58x40 cm.
 KAREL ZELENKO, *Metro*, 1970, bakropis i akvatinta, 70x52 cm.
 Slikar, 1972, bakropis, 70x52 cm.
 Prodavačica srećaka, bakropis, 50x72 cm.
 MARJAN POGAČNIK, *Podne*, 1979, reljefni bakropis u boji, 61x50 cm.
 U rascvjetavanju, 1979, reljefni bakropis u boji, 61x50 cm.
 VLADIMIR MAKUC, *Žena koja leži*, 1972, duboka i reljefna štampa u boji, 70x50 cm.
 Močerad, 1970, duboka i reljefna štampa u boji, 70x20 cm.
 TINCA STEGOVEC, *Ulaz*, bojene reljefni bakropis i akvatinta, 30x49 cm.
 Na raskršću, 1979, bojene reljefni bakropis i akvatinta, 49x40 cm.
 ADRIANA MARAŽ, *Tronogi*, 1979, bakropis, 57x75 cm.
 Krompir, 1974, bakropis, 57x75 cm.
 Parcele, 1978, bakropis, 57x75 cm.
 BOGDAN BORČIĆ, *Obala XVI*, bojena akvatinta, 53x50 cm.
 JOŽE CIUHA, *Ikona VII*, 1978, bojene sitotisak, 81x74 cm.
 Ikona XVIII, 1978, bojene sitotisak, 71x62 cm.
 ZDENKA GOLOB, *Grupa osmorica*, 1978, bojene bakropis, 50x64 cm.

- JOŽE SPACAL, *Žitno polje*, 1979, bakropis i akvatinta, 60x50 cm.
KAREL PLEMENITAŠ, *Krug*, 1979, bakropis i akvatinta
RISTO ANTUNOVIĆ, *Dogadjaj pod južnim nebom*, bakropis i akvatinta,
50x65 cm.
BRANKO SUHY, *Nazdravlje I*, 1977, bakropis i akvatinta, 65x50 cm.
ISAK ASLANI, *Odmor*, 1975, akvatinta, 30x26 cm.
MILAN MARTINOVIĆ, *Tegoba*, 1978, akvatinta, 23x28 cm.
SLOBODAN MIHAJLOVIĆ, *Santa Maria Formosa*,
MINA MINIĆ, *Tragovi jedne duše*, 1977, akvatinta
MARKO KRSMANOVIĆ, *Bez naslova*, 1973, serigrafija, 70x50 cm.
RADULE BOŠKOVIĆ, *Predah*, 1978, litografija, 52x68 cm.
OLIVIA CERNA, *Kukuruz*, 1977, suha igla, 35x45 cm.
VESNA BORČIĆ, *Tuga i radost šume*, litografija, 50x68 cm.
TADEUŠ LAPINSKI, *Illuminacija*, litografija, 57x77 cm.
WILLEM DE KOONING, *Duga*, serigrafija, 70x50 cm.

1996. god.

»IZLOŽBA SLIKA, 1970-1979. izbor iz zbirke Galerije solidarnosti «

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Galerija Centra za kulturu- Kotor

Dvadeset četiri rada u tehnici ulja i akrilika, koja reflektuju umjetnička strujanja osme decenije XX v. Na izložbi su bili zastupljeni umjetnici:

- JANEZ ŠIBILA, *Jan Oetjen*, 1972, ulje na platnu, 100x50 cm.
SLAVKO KARAS, *Staro mesto*, 1971, tempera, 100x73 cm.
TITKO ČAČE, *Adela kraj prozora*, 1970, ulje na platnu, 65x45 cm.
MILETA ANDREJEVIĆ, *Tri ljudska doba*, 1975, ulje na platnu, 67x52 cm.
LUKA LAGATOR, *Post festum*, ulje na platnu, 70x60 cm.
MIRJANA ŠIPOŠ, *Dve glave*, 1979, ulje na platnu, 65x50 cm.
KEMAL RAMUJKIĆ, *Ženska*, 1971, ulje na platnu, 48x82 cm.
RADISLAV TRKULJA, *Golden Head*, ulje na platnu, 57x47 cm.
MIĆA STOILJKOVIĆ, *Zemljak*, 1978, ulje na platnu, 50x57 cm.
FRANC PERŠIN, *Prelomi*, 1978, akril na platnu, 80x100 cm.
ANKICA OPREŠNIK, *Letnja svečanost*, 1974, ulje na platnu, 80x100 cm.
BOŽIDAR GRABNAR, *Seoska idila*, 1974, akril na platnu, 70x90 cm.
ZORAN PETROVIĆ, *Pletilica*, 1976, ulje na lesonitu, 122x91 cm.
KERAC MILAN, *Oranica u jesen*, ulje na platnu, 100x100 cm.
RUDI GORJUP, *Talasanje*, 1978, ulje na platnu, 100x80 cm.
MARIO PETRIČ, *Ponornica*, 1977, ulje na platnu, 71x65 cm.
GABOR SILAĐI, *Kovitlac*, 1976, ulje na lesonitu, 65x100 cm.
MIHA DELLA VALLE, *Rosa*, 1978, akril na platnu, 120x100 cm.
IVAN VARL, *Delovanje*, 1979, ulje na platnu, 74x67 cm.

- JOZEF AČ, *Elektricitet*, ulje na platnu, 40x50 cm.
 JANEZ STARMAN, *Soliteri*, 1979, ulje na platnu, 60x70 cm.
 MILETA VITOROVIĆ, *M-N-73*, 1977, ulje na platnu, 80x54 cm.
 GUSTAV GNAMUŠ, *Crveno*, 1974, akril na platnu, 90x80 cm.
 TOMAŽ.GORJUP, *Crni*, ulje na platnu, 100x90 cm.

1997.god.

» SLIKE IZ GALERIJE SOLIDARNOSTI «

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Galerija Centra za kulturu, Kotor

Galerija Buća-Luković, Tivat

Postavkom je obuhvaćeno trideset radova u raznim slikarskim tehnikama, i različitog stilskog opredjeljenja.

- LEPOSLAVA PAVLOVIĆ, *Studija portreta u Ulcinju*, 1951,
 krejon na kartonu, 40x37
 CATA DUJŠIN – RIBAR, *Autoportret*, 1966, ulje na lesonitu, 39x31 cm.
Mrtva priroda, 1973, ulje na platnu, 63x95 cm.
 SPOMENKA PAVLOVIĆ, *Stari Bar*, 1972, ulje na platnu, 36x60 cm.
 CITA POTOKAR, *Kompozicija*, 1979, ulje na platnu, 55x46 cm.
 ANASTASIJA KRALJIĆ, *Mrtva priroda*, 1978, ulje na platnu, 62x50 cm.
 VLADANKA BAŠIĆ, *Vršidba*, 1978, ulje na platnu, 60x49 cm.
 DARINKA PAVLOVIĆ -LOREČAK, *Kroz prozor*, 1977, ulje na platnu,
 53x78 cm.
 MIRJANA NIKOLIĆ-PEĆINAR, *Proljeće*, 1975, ulje na platnu, 64x70 cm.
 MILENA NIČEVA, *Brka*, 1976, pastel, 60x85 cm.
 OLGA NIKOLIĆ, *Veče I*, 1975, ulje na lesonitu, 43x58 cm.
 VJERA DAMJANOVIĆ, *Fazan*, 1974, ulje na platnu, 50x40 cm.
 EVGENIA DEMNIJEVSKA, *Drvo*, 1978, tuš na papiru, 63x42 cm.
 LJUBICA RADOVIĆ, *Dunje*, 1976, ulje na platnu, 40x35 cm.
 MARJANCA KRAJGER, *Asocijacija 25*, 1975. ulje na platnu, 73x55 cm.
 DANICA RAKIDŽIĆ - BASTA, *Kuće na vodi*, 1979, tempera na papiru,
 30x40 cm.
 MAŠA ŽIVKOVA, *Vrt*, 1976, ulje na platnu, 50x36 cm.
 NEVENKA PEROVIĆ, *Jesenji akordi*, 1978, ulje na platnu, 92x72 cm.
 JELKA ČANČAR -VULIČEVIĆ, *Nekada na Gurdiću*, svileni mozaik
 SNJEŽANA BOŽIĆ, *Jesenji pejzaž*, 1979, ulje na staklu, 35x35 cm.
 TEREZA DOLENC, *Svinjari*, 1979, ulje na staklu, 43x35 cm.
 MIRA FRANJEŠEVIĆ, *Berba maslina*, 1978, ulje na staklu, 35x50
 ANA FISTANIĆ, *Zavičaj iz djetinjstva*, 1979, ulje na platnu, 54x50 cm.

NEVENKA REHORVIĆ, *Zamakanje konoplje*, 1979, ulje na staklu, 47x45 cm.

RUŽICA ŠOLAJA, *Ribič*, 1978, ulje na staklu, 32x42 cm.

ANA VOLARIĆ, *Makovi*, ulje na lesonitu, 42x44 cm.

MARIJA – RADOŠ HEGEDUŠIĆ, *Poljsko cvijeće*, 1979, ulje na staklu, 40x35 cm.

»NAIVCI KOTORU«

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Galerija Centra za kulturu- Kotor

Postavkom je bilo obuhvaćeno četrdeset pet likovnih radova, slika i skulptura naivnih umjetnika.

Slike:

IVAN BELČIĆ, *Razgovor na klupi*, 1978, ulje na staklu, 28x20 cm.

SNJEŽANA BOŽIĆ, *Jesenji pejzaž*, 1979, ulje na staklu, 30x35 cm.

TEREZA DOLENEC, *Svinjari*, 1979, ulje na staklo, 45x35 cm.

FRANJO DUGINA, *San siromaha*, 1978, ulje na staklo, 70x70 cm.

MARTIN DJUKIN, *Pijaca*, 1979, ulje na staklu, 40x30 cm.

ANTUN FOSIĆ, *Cvijeće u žitu*, 1979, 40x50 cm.

MIRA FRANJEŠEVIĆ, *Berba maslina*, 1978, ulje na staklu, 35x50 cm.

DRAGAN GAŽI, *Jesen*, 1978, ulje na staklu, 30x30 cm.

MIJO GRADEČAK, *Pralje*, 1975, ulje na staklu, 40x55 cm.

STJEPAN IVANEC, *Zima*, 1979, ulje na staklu, 30x30 cm.

DJURO JAKOVIĆ, *Koritar*, 1979, ulje na staklu, 30x35cm..

IVAN LOVREKOVIĆ, *Mrtva priroda*, 1979, ulje na staklu, 25x30 cm.

DRAGO MIKEC, *Napajanje konja*, 1979, ulje na staklo, 40x40 cm.

IVAN POPEC, *Zimski pejzaž*, 1979, ulje na staklu, 30x40 cm.

MARIJA RADOŠ-HEGEDUŠIĆ, *Poljsko cvijeće*, 1979, ulje na staklu, 40x35 cm.

IVAN SABOLIĆ, *Štef i bajs*, 1978, ulje na staklu, 40x35 cm.

SAVA STOJKOV, *Krunjenje kukuruza*, 1977, ulje na staklu, 70x60 cm.

STJEPAN STOLNIK, *Dvorište*, 1979, ulje na staklu, 50x37 cm.

RUŽICA ŠOLAJA, *Ribič*, 1978, ulje na staklu, 32x42 cm.

PERO TOPLJAK, *Pjevac i kukuruz*, 1979, ulje na staklu, 34x34 cm.

KAREL UMEK, *Stari most*, 1977, ulje na staklu, 47x65 cm.

MLADEN VEČENAJ, *V šumi*, 1979, ulje na staklu, 40x45 cm.

STJEPAN VEČENAJ, *Svati*, 1978, ulje na staklu, 30x32 cm.

ANTUN BAHUNEK, *Pejzaž s paunima*, 1979, ulje na platnu, 61x50 cm.

BORIS BAHUNEK, *Udvaranje*, 1979, ulje na platnu, 46x60 cm.

BRANKO BAHUNEK, *Dubrovnik*, 1978, ulje na platnu, 46x32 cm.

DUŠAN JEVIĆ, *Sedeljka kraj vatre*, 1979, ulje na platnu, 35x45 cm.

- SLOBODAN KESIĆ, *Povratak iz vinograda*, 1979, ulje na platnu, 50x70 cm.
- TOMISLAV PETRANOVIĆ, *Ptičje brdo*, 1979, ulje na platnu, 38x46 cm.
- JOSIP PINTERIĆ, *Lipanjki dan*, 1979, ulje na platnu, 55x45 cm.
- IVICA PROPADALO, *Vještak na žici*, 1979, ulje na platnu, 55x45 cm.
- ZORA ZAVRNIK, *Fantazija*, 1977, ulje na platnu, 63x45 cm.
- MIJO ŠIŠA - KONAVLJANIN, *Na putu*, 1978, ulje na platnu, 34x24 cm.
- MILOVAN ŠVASTEC, *Zima*, akvarel, 1978, 41x29 cm.
- MATIJA SKURJENI, *Kelnska katedrala*, litografija

Skulpture:

- JOSIP BIČANIĆ, *Kupačica*, 1978, orah, vis. 37 cm.
- MIRKO BORŠČAK, *Gablec*, 1977, trešnja, vis. 30 cm.
- DRAGO DUGINA, *Idem u klet*, 1978, drvo, vis. 39 cm.
- FRANJO KOVAČIĆ, *Mlada snaja*, 1979, mahagonij, vis. 30 cm.
- ĐORĐE KREČA, *Djevojka s druge planete*, 1978, vis. 66,5 cm.
- FRANCISKA PETELINŠEK, *Tri figurice*, bojeno drvo (vrba)
- KATA VIZVARI, *Žena s knjigom*, 1979, pečena glina, vis. 24 cm.
- JOŽE VOLARIĆ, *Ona*, 1978, električno zavaren čelik, vis. 31.
- MIROSLAV ZUPANČIĆ, *Majka i dijete*, 1978, drvo, vis. 30 cm.
- DRAGICA BELKOVIĆ, *Podravka*, 1979, kruška, vis. 37 cm.

1998. god.

»ZAPISI O ŽENI« Izložba slika, crteža, grafika i skulptura

Autorka izložbe: Marija Mihaliček
Galerija Centra za kulturu- Kotor

Crteži i grafike :

- IVAN KOS, *Mlada dama*, 1937, tuš, 58x41 cm.
- D. MANOVIĆ, *Bez naslova*, 1978, tuš, 74x52 cm.
- IVE ŠUBIĆ, *Johana*, 1970, linorez, 57x45 cm.
- MIHA MALEŠ, *Žalost*, 1977, serigrafija, 41x54 cm.
- Uspomena*, 1977, serigrafija, 41x54 cm.
- Okupacija*, 1977, serigrafija, 42x28 cm.
- Naše devojke*, 1977, serigrafija, 41x53 cm.
- VLADIMIR MAKUC, *Žena koja leži II*, duboka i reljefna bojena št. 70x50 cm.
- GABRIJEL KOLBIČ, *Vinjeta*, 1978, serigrafija, 29x42 cm.
- Vinjeta*, 1978, serigrafija, 29x42 cm.
- BERKO BERČIĆ, *Safilo*, 1977, serigrafija, 50x70 cm.
- Este Lauder*, 1977, serigrafija, 50x70 cm.
- LUCIJAN BRATUŠ, *Figura I*, 1979, serigrafija, 50x70 cm.
- Figura II*, 1979, serigrafija, 50x70 cm.
- Figura III*, 1979, serigrafija, 50x70 cm.

Skulpture:

- ANTE GRŽETIĆ, *Torzo*, 1968, orah, vis. 60 cm.
MILAN LUKIĆ, *Crnpurasta madona*, drvo, vis. 37 cm.
VIDA JOCIĆ, *Maska*, gips, vis. 22 cm.
OSKAR BERBELJA, *Kupačica*, 1978, bronza, vis. 40 cm.
SONJA TAVČAR TAVČAR-SKABERNE, *Dugokosa*, 1973, pečena glina,
vis. 38 cm
GABRIJEL KOLBIČ, *Materinstvo*, reljef – terakota, 23x24 cm.
JANKO DOLENC, *Uspomena na tragediju II*, 1977, drvo, vis. 78 cm.

Slike:

- JANEZ KOVAČIĆ, *Žena*, 1978, ulje na platnu, 79x100 cm.
KEMAL RAMUJKIĆ, *Ženska*, 1971, ulje na platnu, 48x82 cm.
JANKO DOLENC, *Uspomena na tragediju*, 1976, pastel, 50x56 cm.
MIRJANA ŠIPOŠ, *Dve glave*, 1979, ulje na platnu, 65x50 cm.
CATA DUJŠIN- RIBAR, *Autoportret*, ulje na platnu, 39x31 cm.
Udovica, 1965, ulje na lesonitu, 49x40 cm.
TITKO ČAĆE, *Adela kraj prozora*, 1970, ulje na platnu, 65x45 cm.
JOŽE TRPIN, *Crveni cvijet*, 1978, ulje na lesonitu, 65x61 cm.

2001 - 2002. god.

»KAMENU BOKE KOTORSKE«

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Muzej grada Perasta – Perast

Izložbeni prostor hotela "Ježera" na Žabljaku (u sklopu turističko-kulturne manifestacije "Vrela zima u brdima")

Moderna galerija – Budva

Izložba slika posvećena slikarstvu i poeziji Cate Dujšin-Ribar.

Katalog izloženih radova :

- Nad Kotorom*, 1956, ulje na platnu
Pogled s Lovćena, 1956, ulje na platnu
Izgorjele palače, 1959, ulje na platnu
Iz boke Kotorske, 1965, ulje na kartonu
Budva u oluji, 1965, ulje na platnu
Dva otočića, 1973, ulje na platnu
Ribarske kućice, 1973, ulje na lesonitu
Kanjon Tare, 1974, ulje na platnu
Orahovac, 1974, ulje na platnu
Lovćen, 1976, kombinovana tehnika na platnu
Masline, 1978, akril na platnu

Kanjon Morače, 1979, kombinovana tehnika na kartonu
Ljuta, 1979, kombinovana tehnika na lesonitu
Tri avlije, 1980, ulje na lesonitu
Autoportret, 1966, ulje na lesonitu

2003. god.

“SLOVENAČKA GRAFIKA”

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Moderna galerija - Budva

Postavkom su obuhvaćena dvadeset tri grafička rada: akvatinte, bakroreza,

- JANEZ BERNIK, *Ljubim modro*, 1977, bojena serigrafija, 80x71 cm.
Vidim crveno, 1977, bojena serigrafija, 80x71 cm.
Mislim rumeno, 1977, bojena serigrafija, 80x71 cm.
- BOGDAN BORČIČ, *Obala XVI*, 1976, bojena akvatinta, 53x50 cm.
- ZDENKA GOLOB, *Skupina osmih*, 1978, bojeni bakropis, 64x50 cm.
- KAREL ZELENKO, *Metro*, 1970, bakropis, 74x52 cm.
Slikar, 1972, bakropis, 72x52 cm.
Prodavačica srečki, 1975, bakropis, 50x65 cm.
- ANDREJ JAMEC, *Crni kvadrat*, 1976, bojena serigrafija, 96x69 cm.
- VLADIMIR MAKUC, *Močerad*, 1970, duboka i reljefna št.u boji, 76x55 cm.
Žena koja leži, 1972, duboka i relj. št.u boji, 89x64 cm.
- ADRIJANA MARAŽ, *Tronogi*, 1979, bakropis, 57x75 cm.
Krompir, 1979, bakropis, 57x75 cm.
Parcele, 1979, bakropis, 57x75 cm.
- KAREL PLEMENITAŠ, *Krug X*, 1979, bakropis i akvatinta, 65x50 cm.
- MARIJAN POGAČNIK, *Podne*, 1979, reljefni bakropis u boji, 74x52 cm.
U rascvjetavanju, 1979, relj. bak. u boji, 74x52 cm.
- JOŽE SPACAL, *Prostor*, 1979, akvatinta, 76x 64 cm.
- TINCA STEGOVEC, *Na raskršću*, 1979, bojeni bakropis i akvatinta, 52x74 cm.
Ulaz, 1979, bojeni bakropis i akvatinta, 53x57 cm.
- JOŽE CIUHA, *Ikona VII*, bojeni sitotisak, 67x87 cm.
Ikona VIII, bojeni sitotisak, 70x78 cm.

2006. god.

“TAPISERIJA IZ FONDA GALERIJE SOLIDARNOSTI”

Autorka izložbe: Aleksandra Simeunović

Zavičajni muzej Pljevlja

Galerijski prostor Muzeja grada Perasta

TINDA BULATOVIĆ, *Majka Jugovića*, vuna na juti, 140x86 cm

DRAGICA PILETIĆ, *Simonida*, konoplja, 110x300 cm.

ZAGORKA STOJANOVIĆ, *Svemirsko oko*, 1977, tehn. čvorovi,
136x176 cm.

NADEŽDA NOVIČIĆ, *Prostorni oblici I*, tehn. konop, 128x250 cm.

Prostorni oblici II, tehn. konop, 128x250 cm.

LJUBICA POPOVIĆ, *Njiva*, sintetika, 130x80 cm.

VESNA MILUNOVIĆ, *Predeo*, 1978, tehn. klečana, 150x50 cm.

2007. god.

“IZLOŽBA SLIKA- izbor iz fonda Galerije solidarnosti“ (povodom otvaranja aneksa Muzeja grada Perasta)

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Galerijski prostor Muzeja grada Perasta

MILAN KERAC, *Oranica u jesen*, ulje na platnu, 100x100 cm.

ZORAN PETROVIĆ, *Pletilica*, 1976, ulje na lesonitu, 122x91 cm.

FRANCE PERŠIN, *Prelomi*, 1978, akrilik na platnu, 80x100 cm.

VILJEM JAKOPIN, *Metamorfoza*, 1977, akrilik na platnu, 140x110 cm.

VELJKO TOMAN, *Vjetar*, 1979, akrilik na platnu, 70x70 cm.

BONI ČEH, *Diptih*, 1979, akrilik na platnu, 70x200 cm.

ZORAN HOČEVAR, *Rast*, 1979, polikolor na platnu, 100x120 cm.

GUSTAV GNAMUŠ, *Crveno*, 1974, 90x80 cm.

TOMAŽ GORJUP, *Crni*, 1979, ulje na platnu, 100x90 cm.

“SLIKE NA STAKLU - izbor iz zbirke naivne umjetnosti”

Autorka izložbe: Marija Mihaliček

Galerijski prostor Muzeja grada Perasta

SAVA STOJKOV, *Krunjenje kukuruza*, 1977, ulje na staklu, 70x60 cm.

IVAN SABOLIĆ, *Štef i bajs*, 1978, ulje na staklu, 60x50 cm.

STJEPAN VEČENAJ, *Svati*, 1978, ulje na staklu, 30x32 cm.

MLADEN VEČENAJ, *U šumi*, 1979, ulje na staklu, 40x45 cm.

IVAN BELČIĆ, *Razgovor na klupi*, 1978, ulje na staklu, 28x20 cm.

MARIJA RADOŠ-HEGEDUŠIĆ, *Poljsko cvijeće*, 1978, ulje na staklu,
40x35 cm.

FRANJO DUGINA, *San siromaha*, 1978, ulje na staklu, 70x70 cm.

- STJEPAN STOLNIK, *Dvorište*, 1979, ulje na staklu, 50x37 cm.
 RUŽICA ŠOLAJA, *Ribič*, 1978, ulje na staklu, 32x42 cm.
 TEREZA DOLENEC, *Svinjari*, 1979, ulje na staklu, 45x35 cm.
 IVAN POPEC, *Zimski pejzaž*, 1979, ulje na staklu, 30x40 cm.
 DJURO JAKOVIĆ, *Koritar*, 1979, ulje na staklu, 30x35 cm.
 MARTIN DJUKIN, *Pijaca*, 1979, ulje na staklu, 40x30 cm.
 ANTUN FOSIĆ, *Cvijeće u žitu*, 1979, ulje na staklu, 40x50 cm.
 DRAGAN GAŽI, *Jesen*, 1978, ulje na staklu, 30x30 cm.
 DRAGO MIKEC, *Napajanje konja*, 1979, ulje na staklu, 40x40 cm.
 KAREL UMEK, *Stari most*, 1977, ulje na staklu, 47x65 cm.
 PERO TOPLJAK, *Pjevac i kukuruz*, 1979, ulje na staklu, 34x34 cm.
 SNJEŽANA BOŽIĆ, *Jesenji pejzaž*, 1979, ulje na staklu, 30x35 cm.
 IVAN LOVREKOVIĆ, *Mrtva priroda*, 1979, ulje na staklu, 25x30 cm.
 STJEPAN IVANEC, *Zima*, 1979, ulje na staklu, 30x30 cm.
 MIJO GRADEČAK, *Pralje*, 1975, ulje na staklu, 40x55cm.
 MIRA FRANJEŽEVIĆ, *Berba maslina*, 1978, ulje na staklu, 35x50 cm.
 DRAGICA SMIČIBRADA, *Po vodu*, 1979, ulje na staklu, 30x24 cm.
 NEVENKA REHOROVIĆ, *Zamakanje konoplje*, 1979, ulje na staklu.

»SKULPTURE IZ FONDA GALERIJE SOLIDARNOSTI«

Autorka izložbe: Aleksandra Simeunović

Galerijski prostor Muzeja grada Perasta

- MIROSLAV ŽUPANČIĆ, *Majka i dijete*, 1978, drvo, vis. 30 cm.
 JOŽE VOLARIĆ, *Ona*, 1978, elek, vareni čelik, vis. 31 cm.
 OSKAR BERBELJA, *Skulptura*, 1978, bronza, vis. 40 cm.
 ALADAR ZAHARIJAŠ, *Rojstvo I*, 1975, vareno staklo, vis. 63 cm.
 Rojstvo II, 1975, vareno staklo, vis. 56 cm.
 GABOR ALMAŠI, *Solidarnost*, 1978, drvo, vis. 48 cm.
 DJORDJE KREČA, *Djevojka s druge planete*, 1978, drvo, vis. 66,5 cm.
 DRAGO DUGINA, *Idem u klet*, 1978, drvo, vis.39 cm.
 VIDA JOCIĆ, *Maska*, gips, vis. 22 cm.
 ALENKA ERŽEN-ŠUŠTARIĆ, *Nizanka*, 1972, bojeno drvo, vis. 100 cm.
 SONJA TAVČAR-SKABERNE, *Dugokosa*, 1973, pečena glina, vis. 38 cm.
 JANKO DOLENC, *Uspomena na tragediju II*, 1977, drvo, vis. 85.cm.
 JURIJ BAZLAJ, *Bez naslova*, beton i mermer (teraco), vis. 20 cm.
 Bez naslova, beton i mermer (teraco), vis. 20 cm.
 RADIVOJ ŠTUHEC, *Oblik u sivom IV*, 1976, patinirani siporeks,
 20x20x20 cm.
 VASILJE ČETKOVIĆ, *Obrazi*, vareni čelik, vis. 40 cm.

- ERIK LOVKO, *Ptica u krletki*, 1978, mermer, vis. 31 cm.
ANTON FLEGO, *Premnik*, 1976, pečena glina, vis. 35 cm.
MILAN LUKIĆ, *Portret (Crnpurasta madona)*, orah, vis. 37 cm.
JOSIP BIĆANIĆ, *Kupačica*, 1978, orah, vis. 37.
JOŽE POHLEN, *Plivač XX*, 1979, gips, vis. 30 cm.
MIRKO BORŠČAK, *Gablec*, 1977, trešnja, vis. 30 cm.
FRANJO KOVAČIĆ, *Mlada snaja*, 1979, mahagonij, vis. 30 cm.

IZVORI:

Dokumentacija koju sačinjavaju zapisnici i popisi umjetničkog fonda Galerije solidarnosti:

- Društvo naivnih likovnih umjetnika Hrvatske, Zapisnik o poklonu 79. umjetničkih radova, Zagreb, 26.02.1980.
- Republička samoupravna interesna zajednica kulture-Titograd, Pregled umjetničkih vrijednosti koje su u vidu poklona dostavljene institucijama i udruženjima u SR Crnoj Gori za Galeriju solidarnosti, Titograd, maja 1980. god.
- Zapisnik o primopredaji slika Cate Dujšin Ribar, Kotor, 25.06.1980.
- Zapisnik o primopredaji dvije slike Cate Dujšin Ribar, 1.06.1981.
- Zapisnik o primopredaji pet umjetničkih slika rumunskog slikara M. Duwala, 29.04.1985. god.
- Zapisnik o primopredaji umjetničkih djela Galerije solidarnosti između Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti i OJU »Muzeji«, Kotor, 16.06.1992.

Dokumentacija o planiranju osnivanja Galerije solidarnosti i njenoj koncepciji:

- Zapisnik sa sjednice Odjeljenja umjetnosti CANU, Titograd, 9. maja 1979.
- Mišljenje odbora Republičke samoupravne interesne zajednice kulture za izradu koncepcije Galerije solidarnosti, Titograd, septembra 1980.
- Republička samoupravna interesna zajednica kulture: Informacija o dosadašnjoj aktivnosti na utvrđivanju koncepcije i određivanju lokacije buduće Galerije solidarnosti, Titograd, septembra, 1981.
- Skupština opštine Kotor: Zahtjev za dodjeljivanje Galerije solidarnosti gradu Kotoru, 14. septembar, 1981.
- Projektni zadatak revitalizacije bloka br. 1.(zgrade 431,432,433) u Kotoru. Cilj projekta:
 1. Definisanje poslovnog prostora u prizemljima

2. Formiranje izložbenog i radnog prostora za Muzejsko-galerijski kompleks na etažama.
- Stručna služba SIZ-ova društvenih djelatnosti, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti: Stanje i problemi u institucijama nauke i kulture u opštini, sa posebnim osvrtom na njihovu organizaciju, Kotor, novembra 1987.
 - Radni materijal: Idejna koncepcija za transformaciju Muzeja socijalističke revolucije opštine Kotor u istorijski muzej zavičajnog karaktera, Kotor, 17. 10. 1990.
 - Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti opštine Kotor: Rješenje o obrazovanju Stručne komisije Galerije solidarnosti, Kotor, 23. 09. 1991.

LITERATURA:

- Kulturni turizam / Olga Hadžić i grupa autora, Prirodno-matematički fakultet - Departman za geografiju; turizam i hoteljerstvo, Novi Sad, 2005.
- Dr Radoslava Ravkin, Sociološki aspekti turističke kulture, Istarska naklada, Pula, 1983.
- Oto Bihalji Merin, Naivni umjetnici svijeta, Ljubljana, 1972.
- Vladimir Maleković, Hrvatska izvorna umjetnost, Zagreb, 1973.
- M.Stele-Možina, Slovenačka grafika poslije 1945, Ljubljana, 1979.
- Miodrag Protić, Srpska umetnost XX v., Beograd, 1982.
- Josip Depolo, Cata Dujšin-Ribar (monografija), Zagreb, 1988.
- Marija Mihaliček, Galerija solidarnosti - sjaj i sjenke, Pobjeda, 18.03.1995.
- Olga Perović, Grafike osme decenije, Monitor, 18.08.1995.
- Olga Perović, Umjetničke zbirke: Galerija solidarnosti, Monitor, 24.01.1997.
- Marija Mihaliček, Skriveni darovi, Pobjeda, 5.01.1997.
- Marija Mihaliček, Umjetnička baština bez adekvatnog tretmana, Pobjeda, 13,14,15. jul 2007.
- Katalozi izložbi od 1992-2007.

Marija MIHALIČEK

**PRESENTATION OF THE SOLIDARITY GALLERY
WITHIN THE CULTURAL – TOURIST OFFER OF KOTOR**

Summary

Kotor, a town of rich historic and art heritage is an exceptional cultural destination. Cultural offer of Kotor, is completed by the adequate musical and traditional cultural-tourist programmes, but it is obvious that the presence of contemporary visual arts is insufficient and inadequate.

Within that context the example of the attitude of the town of Kotor towards the donation of the artists from the area of former Yugoslavia is illustrative. The visual art fund collected after the disastrous earthquake of 1979, as a sign of solidarity with the damaged region of Montenegro, was a year later awarded to the town of Kotor.

Following the first enthusiasm and great investment into the reparation and turning the attractive place of the Prince's Palace into the exhibition space of the Solidarity Gallery, after a few years this valuable donation was forgotten. In 1992 it was joined to the Museum of the town of Perast and the future Historic Museum of Kotor becoming one of the three organizational units of the newly established institution Public Institution "Muzeji" (the Museums)

The fund of the Solidarity Gallery was presented through the exhibitions to the cultural public of Kotor and other towns in Montenegro, from 1992 – 2008, so that the art value of this donation could be recognized and established.

At present the issue of adequate keeping, protection and permanent presentation of over 300 paintings, graphics, sculptures, tapestries has not been solved. The artistic potential of certain works within this donation, increases its value as the time passes.

The development and success of cultural tourism implies the increase of cultural offer that contributes to the improvement of the image and attraction of the destination. Therefore, the permanent presentation of the works of this international art fund would mean a unique tourist product of the town of Kotor.